

sam requirit, propter jus quod jam habet acquisitum altera religio; aliquando tamen potest esse sufficiens, ut si talis sit persona, quæ communi bono alterius religionis multum profutura sit.

CAPUT IX.

QUOMODO COMMUTATIO HUIUS VOTI RELIGIONIS SEU ASSUMENDI STATUM RELIGIOSUM SIT FACIENDA.

1. Non tractamus hic de potestate faciendi talem commutationem; jam enim supra ostendimus hoc votum reservatum esse, tam quoad dispensationem quam quoad commutationem ejus. Nunc ergo supponimus dari hanc facultatem sive ex privilegio, sive alio modo, et inquirimus quomodo sit executioni mandanda. In hoc ergo voto, de se perpetuo, regulariter loquendo, existimo necessariam esse potestatem miscendi dispensationem, ut commode fieri possit commutatio, quia aliter difficile est attingere æqualitatem, non est tamen simpliciter impossibile, et ideo ad illud etiam extendi potest potestas pure commutandi. Deinde, generatim loquendo, si votum sit perpetuum, et possit commode in aliud ejusdem ordinis seu perpetuum commutari, consulendum est, ita enim facilius attingi poterit æqualitas.

2. *In quas res commode possit commutari.* — Dico ergo, ut votum religionis commode commutetur, debere imprimis commutari in votum sacerdotis, vel continentiae perpetuae, additis aliquibus operibus religionis et misericordiae, quibus suppleatur, si quid deerat æqualitati. Debent autem illa opera aut imponi ut perpetuo etiam durent; aut talia esse, ut eorum magnitudine duratio compensetur. Aliqui etiam putant, hoc modo votum ingrediendi arctiorem religionem posse commutari in votum ingrediendi et perseverandi in religione laxiori. Nam quod illud prius videtur excedere in perfectione religionis, compensatur in altero ratione majoris perpetuitatis in objecto ut cadente in tale votum; sed hoc non sufficit ad æqualitatem, unde nisi aliunde suppleatur, vel dispensetur, non existimo esse licitam talem commutationem, ut commodius inferius ostendam.

3. *Per potestatem generalem commutandi vota, potest commutari votum religionis particularis, si concurrant aliae conditiones necessariae.* — Potest autem in presenti dubitari, an

per generalem potestatem commutandi vota possit votum particularis religionis commutari, vel in æqualem, vel in laxiorem, supplendo aliunde inæqualitatem. Hoc autem dubium ex dictis resolutum est. Dicendum est enim talem commutationem fieri posse ex vi illius generalis facultatis, si aliae conditiones necessariae concurrant. Ratio est, quia ibi non commutatur votum religionis ut sic, sed ut est talis vel talis religio, quod reservatum non est. Et ideo potestas ad illam commutationem sub generali concessione comprehenditur. Qua ratione diximus supra, Episcopum sua potestate ordinaria posse facere hanc commutationem etiam admista aliqua dispensatione, quæ substantiae religionis non repugnet. Generalis autem potestas commutandi comprehendit omnia vota, quæ Episcopus potest commutare, excepto quod per illam non potest misceri dispensatio, si solum ad commutandum datur.

4. *Votum pœnale potest commutari in materiam minus gravem.* — Præter hæc vero in omnibus votis, et maxime in hoc et aliis perpetuis, observandum est an fuerint a principio pœnalia, quamvis jam obligent propter crimen jam commissum (nam de statu ante conditionem impletam jam dictum est); tunc ergo imprimis considerandum est an talia vota comprehendantur sub potestate commutandi, juxta principia posita in tractatu de Voto, lib. 6, c. 23; nam quoad hoc eadem ratio est de commutandi potestate ac dispensandi, servata proportione. Deinde, supposita potestate, non immerito dubitari potest an tale votum, ex eo solum quod non obligat ad illam materiam nisi ut pœnam, possit in aliquid minus commutari; de quo nihil invenio ab auctoribus dictum. Mihi tamen probabiliter videtur posse id fieri, si materia illa, in quam fit commutatio, non multum distet a priori; et alioqui est gratior, et libentius fiet a pœnitente. Ut, verbi gratia, si pœna imposita fuit intrandi strictam religionem, et commutatio fiat in aliam aliquantulum minus strictam, ad quam pœnitens libentius inclinatur. Et quidem si commutans habeat potestatem miscendi dispensationem, res est clara, quia illa est sufficiens causa. Si vero potestas sit ad puram commutationem, consideratione dignum est, obsequia coacta non esse ita grata Deo, sicut voluntaria. Et ideo, licet una illarum religionum sit perfectior alia, nihilominus ingressum in inferiori magis voluntarie susceptum, et cum majori spe fructus, mora-

liter reputari posse vel majus vel æquale Dei obsequium; ideoque commutationem illam fieri posse non tantum titulo admistæ dispensationis, sed etiam puræ commutationis.

5. Dices: hac ratione posset quodlibet votum in minus commutari, si vovens proponat rem illam promissam jam esse sibi valde coactam, et aliam futuram esse magis spontaneam, atque ex hac parte suppleri, quod deficit ex parte materiae. Hoc autem admittendum non est; nam est fraudulentum et repugnans fidelitati promissionis factæ, maxime si illud involuntarium omnino liberum sit, seu potius non voluntarium, ut videtur supponi in ratione prædicta. Nam si tale involuntarium sit aliquo modo naturale ex passione aliqua, vel difficultate rei, illud non minuit meritum, si per contrariam voluntatem vincatur; et ideo illud conferre non potest ad supplendam inæqualitatem commutationis, licet ex eo possit aliquando sumi ipsa ratio miscendi dispensationem.

6. *Instantia allata solvitur.* — Respondeo, non esse parem rationem de aliis votis, quorum materia a principio fuit per se intenta et volita; nam involuntarium postea superveniens est ex sola mutatione voluntatis, quæ non confert ad minuendam obligationem vel honestatem actionis promissæ, ut promissa fuit. At vero in voto pœnali res imposita in pœnam a principio non fuit per se intenta, nec per se volita; et ideo ex vi talis modi promittendi non videtur exigi, ut res illa ita spontanee et propter se fiat, sed potius ut sustineatur per modum pœnæ, quæ vitari non potest. Et ideo quando fit commutatio in aliam materiam per se volitam et intentam, non videtur fieri commutatio in sola materia, sed etiam in modo vovendi, et offerendi illam Deo, qui sine dubio melior est, et gratior Deo, ut facile patebit, duo vota similia secundum se comparando, scilicet, votum pœnale strictæ religionis cum voto absoluto minus strictæ. Videtur ergo hæc sententia probabilis, quamvis, quia incerta est, securius semper erit æqualitatem inter materias servare, quoad fieri possit.

7. *In commutatione voti religionis æqualitas quomodo consideranda et facienda.* — Ultimo ergo in modo computandi hanc æqualitatem in voto religionis, non satis constat quid considerandum sit in materia talis voti, ut per illam compensari debeat. Tria enim in materia talis voti considerari possunt, scilicet, professio ipsa, quæ tria vota substantialia includit; et onera per se ac necessario conjuncta

cum tali statu præter materias trium votorum, ut esse potest pensum recitandi Horas canonicas, et si quid aliud est hujusmodi; ac denique asperitates aliqua religionis. Deinde votum esse potest vel religionis in genere, vel alicujus in particulari. Quando ergo votum commutandum est de religione in genere, satis fere est bonitatem trium votorum et professionis considerare, ut aliquid ei æquale imponatur, quale erit perpetua castitas, si fieri possit, vel saltem conjugalis cum aliquibus perpetuis vel magnis elemosynis juxta personæ potestatem, et cum aliquibus etiam orationibus, et maxime cum aliquo frequenti usu sacramentorum confessionis et communionis, juxta determinationem adhibendam prudenti arbitrio confessoris.

8. *In hoc voto commutando ut æqualitas servetur, debet addi aliquid ratione Horarum canonicarum.* — Aliquid etiam videtur addendum ratione Horarum canonicarum, quarum orationi perpetuæ quodammodo se obligaverat ex vi talis voti. Sunt autem qui putent posse hoc onus excusari, quia votum illud impleri posset suscipiendo statum fratrum non sacerdotum, qui ad illud onus non tenentur. Sed hoc non caret scrupulo, quando persona et a principio talem intentionem non habuit, et moraliter certo scit, si ingrederetur religionem, non esse assumpturum illum statum, consideratis conditionibus personæ. Deinde qui hoc titulo vellet illo onere liberari, deberet considerare humilitatem et laborem illius status religiosi, et aliquid proportionale ratione illius in commutationem suscipere.

9. Verisimilius posset excusari hoc onus, advertendo illud non esse universale omnium religionum. Nam religiosi milites Sancti Joannis illud non habent; et votum illud religionis in genere posset in tali religione sufficienter impleri. In Societate etiam Jesu religiosi non habent hanc obligationem, donec in sacris ordinentur. Ergo in illo genere non includitur sufficienter talis obligatio. Quia vero regulariter comitatur statum religiosum, et si in una vel altera invenitur exceptio, est propter particulares causas, ideo non omnino videtur eludendum hoc onus a tali computatione, nisi considerando et æstimando alias particulares obligationes, quas loco illius habent illæ particulares religiones, quæ tali onere carent, sicut dicebamus in priori consideratione.

10. *In voto religionis commutando, jejunium et alia austeritatis opera computanda sunt, prout in aliqua religione minus austera*

exercentur. — Quod vero spectat ad jejunium et alia austeritatis opera, cum hæc non sint æqualia in omnibus religionibus, et in aliquibus pauca sint, satis erit ea expendere in una religione, quæ in his operibus minus excellat quam reliquæ, quia in ea sufficienter posset impleri tale votum. Semper tamen addo, tunc simul consideranda esse alia opera talis religionis, quæ licet non videantur ad austeritatem pertinere, sunt tamen valde laboriosa, vel meliora secundum charitatem Dei et proximi. Non enim fideliter fieret talis commutatio, si in unaquaque religione solum consideretur id quod non habet austeritatis, orationis, operum misericordiæ, aut defensionis Ecclesiæ, etc., ut ita hæc omnia simul excludantur a commutatione, quia sine singulis illorum posset votum impleri, atque ita commutatio in solis ac nudis tribus votis relinquatur. Hæc, inquam, computatio fraudulenta est, nulla est enim in Ecclesia talis religio, quæ his omnibus operibus simul careat ex vi suæ institutionis. Votum autem licet in communi fiat, in aliqua tamen religione particulari, et prout in re existit, implendum est. Ergo, ut commutatio practice et moraliter fiat, determinanda est proportio ad aliquam religionem particularem, quod arbitrio votentis fieri poterit, etiam ad minimam, in qua posset votum implere. In illa vero computanda sunt omnia, scilicet, austeritas magna, aut parva cum aliis laboribus et operibus pietatis, ut ita servetur æqualitas.

11. *Idem proportionaliter dicendum in commutatione voti religionis particularis.* — Ex quo videtur inferri, quando votum religionis est ad certam religionem definitam, verbi

gratia, D. Dominici, ut recte commutatio fiat, consideranda esse jejunia, et alia exercitia propria talis religionis. Et ita docuit Medina, in sua Instructione, c. 14, § 7. Duo tamen addenda occurrunt. Primum est, quoniam tale votum, juxta decreta vel privilegia Pontificum, impleri posset in alia religione, præsertim Mendicantium, ideo liberum esse votentis quancumque ex illis eligere, ut secundum illam fiat commutatio, quia libere posset in eam ingredi, ibique suum implere votum. Ergo in rigore ad aliquid amplius non tenetur; ergo in illud sufficienter fit commutatio. Secundum est, ex vi talis voti non teneri votentem absolute ad profitendum in illa religione, sed juxta formam juris, si post probationem rationabiliter non displicuerit; et ideo ex vi talis voti non statim sequuntur illa omnia onera ut perpetuo duratura, sed quasi sub conditione prædicta, seu dependenter a probatione; et ideo non oportet materiam commutationis esse æqualem illis omnibus oneribus religionis absolute consideratis, ac si certo futura esset, sed ut futura sub conditione incerta; et ideo licet illorum gravitas consideranda sit (hoc enim negari non potest), tamen etiam est consideranda incertitudo eventus, quantumque minuatur rei æstimatio ex eo quod nondum in se, neque in causa necessaria, sed tantum in spe et causa contingente existit, sicut alibi de votis conditionatis dicebamus; et ibi dicta possunt in præsentem quoad hanc partem cum proportione applicari. Reliqua, quæ de hujus voti commutatione dici poterant, facile ex his et aliis, quæ lib. 6 generatim diximus de votorum commutatione, expediri possunt.

INDEX CAPITUM LIBRI QUINTI

DE INGRESSU RELIGIONIS, AC NOVITIATU.

- CAP. I. *Utrum ad ingressum religionis requiratur ex parte ingredientis aliqua determinata ætas.* ex perfecta scientia et libertate fieri debeat.
- CAP. II. *Quanta sit potestas parentum ad effectum offerendi seu tradendi religioni filium jam rationis usum habentem.* CAP. IX. *Quæ libertas requiratur ad religionis ingressum.*
- CAP. III. *Utrum expediat pueros religionem ingredi, vel in eam admitti.* CAP. X. *A quo, et qua forma receptio facienda sit, ut ingressus sit validus et licitus.*
- CAP. IV. *Quenam personæ inhabiles sint ad religionis ingressum et receptionem.* CAP. XI. *Quos effectus habeat religiosus ingressus.*
- CAP. V. *Utrum propter necessitatem parentum teneatur quis non ingredi religionem.* CAP. XII. *Utrum ante professionem necessarius sit integer probationis seu novitiatus annus.*
- CAP. VI. *Utrum propter filiorum aut fratrum necessitatem teneatur quis non ingredi religionem.* CAP. XIII. *Quando novitiatus incipiat, et an regularem habitum requirat.*
- CAP. VII. *Utrum qui debitis oneratus est, vel obnoxius rationibus reddendis, aut delictorum pœnis, possit licite religionem ingredi.* CAP. XIV. *Quenam sint de substantia seu necessitate probationis vel novitiatus.*
- CAP. VIII. *Utrum ingressus religionis* CAP. XV. *Utrum de substantia novitiatus sit, ut annus sit continuus.*
- CAP. XVI. *Utrum novitius ad observantiam regularem teneatur, et utrum officia, beneficia ac dignitates ecclesiasticas habere possit.*